

ON BİRİNCİ TAKAS

ALYSSA HOLLINGSWORTH

1. Baskı - Beyaz Balina Yayınları, 2021

ON BİRİNCİ TAKAS

Alyssa Hollingsworth

Özgün adı: The Eleventh Trade

ISBN: 978-605-188-588-9

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 49238

MATBAA SERTİFİKA NO: 47939

Metin © Alyssa Hollingsworth, 2018

İllüstrasyon © Richard Merritt, 2018

© Bu kitabın Türkçe yayın hakları İLA Agency'den alınmış olup
Beyaz Balina Yayınları'na aittir.

Yayın yönetmeni: Bülent Oktay

Editör: Büşra Oktay

Çeviren: Handan Sağlanmak Arlı

Grafik uygulama: Ayşe Çalışkan

EKOSAN MATBAACILIK

Maltepe Mah. Hastaneyolu Sok. No: 1 (TaraT Tarım Binası)

Zeytinburnu - İstanbul

Cilt: My Matbaacılık, İstanbul

Beyaz Balina Yayın Sanat Dağıtım Paz. San. ve Tic. Ltd. Şirketi

Ömerli Mahallesi Harmantepe Caddesi No: 17 K: 4 Arnavutköy / İstanbul

Tel: 0212 544 41 41 Faks: 0212 544 66 70

info@beyazbalina.com.tr

ON BİRİNCİ TAKAS

ALYSSA HOLLINGSWORTH

Çeviren: Handan Sağlanmak Arlı

*Zarina, Maliha, Fareed, Rasheed, Hamida, Hacı Chamin
ve Hacı Habibullah'a. Kabil'de içtiğimiz çayı hatırlıyor
musunuz? Bana diğer insanların Afganlar hakkında
bilmelerini istediğiniz şeyleri söylemişsiniz.*

Teşekkür ederim.

*Ayrıca, sessiz bir Tennessee tepesindeki
adsız mezarda yatan kadın için.*

1. BÖLÜM

*B*aba'nın parmakları rebabın tellerinde hızla dolanıyordu. Beni hemen fark etmedi, ben de durdum, müziğini dinleyip rebabı çalarken onu kaplayan ısıltının tadını çıkardım. Ama sonra gözleri gözlerimle birleşti ve gülüşü neredeyse bir kahkahaya evrildi.

“Ah, oğlumun oğlu, genç alimim benim!” dedi Peştunca. “Anlat bakalım yeni okul nasıldı?”

“İyi.” Bütün gün İngilizce ile boğuştuğundan sonra halkımızın yani Peştunların dilini konuşmak beni rahatlatmıştı. *Baba*'nın gözlerinin ışığına, müziğinin sesine doğru gittim aceleyle. Bugün ilk kez kendimi bir yere ait hissediyordum. Yıpranmış sırt çantamı *baba*'nın yanına bırakınca Manchester United anahartlığı duvara çarpıp şangırdadı. Tuğla zemin muhtemelen bir zamanlar renkliydi ama şimdi tüm o renkler, kirin altında yok olmuştu. Oturup bacaklarımı kıvrırırken *mor*'umun yani annemin, bana öğrettiği gibi ayaklarımı uyluklarımın altına sokmaya özen gösterdim. “Aslında, galiba oldukça iyiydi.”

Baba başını salladı ve telleri tıngırdattığında boğucu havayı müzikle doldurdu. Titrek ses, dar metro tüneline gürültüyle yankılanıyordu.

Adamın biri rebap çantasına yirmi dolarlık bir banknot bıraktı. Düzgün kesilmiş sakalına bakıp gülümsedim. Ben teşekkür edemeden kalabalığın arasına karıştı.

Taliban öncesi Afganistan’da, *baba* ünlü bir müzisyendi. İnsanlar onun dinlemek için binlerce Afgani öderdi. Burada, Bostonlular ise iş çıkışı saatlerinde, yüzlerinde komik bir “Bakıyorum ama görmüyorum” ifadesiyle yanımızdan geçerken aramızda geniş bir boşluk bırakıyorlardı. Ayak seslerinin bazıları *baba*’nın şarkısına uyacak şekilde ritim tutarken diğerleri senkronize olmayan sesler çıkarıp tempoyu kaçırdı. Beynim bu tempo dışı hareketleri müziğe karıştırmak isteyip duruyordu.

“Peki, hiç arkadaş edindin mi?”

“Hayır.” Kot pantolonumdaki bir kırıksıklığı düzeltmeye verdim dikkatimi. Bütün gün herhangi birinin yüzüne baktığımdan bile emin değildim. “Ama dil bilgisi dersinde yapılan okuma alıştırmalarını pek sorun yaşamadan takip edebildim.”

Koridorun köşesinde biri notaları söylemeye başladı.

“Ah, opera sanatçısı ve müzik seti geldi,” diye gözlemledi *baba*. O, *Ave Maria*’yı söylemeye başladığında toparlanmamız gerekecekti. Bir opera sanatçısıyla rekabet etmek imkânsızdı.

“Zaten tüm şehirden daha gürültülüysen bir müzik seti ve mikrofon kullanmak hile sayılmaz mı?” diye sordum.

“Saygısızlık etme,” dedi *baba*. “Ama evet, kesinlikle hile sayılır.” *Baba* çalmayı bırakıp rebabın çantasındaki paralara göz attı. Gülümsememi gizleyerek paraları cüzdanına atmasına yardım ettim.

“Sen de denemek ister misin Sami?” diye sordu *baba*, rebabı bana uzatırken. Opera sanatçısı müzik setini açtı ve tünelde ilk sevimsiz keman notaları duyulmaya başladı. “Ben gidip ellerimi yıkayacağım, sonra eve gidebiliriz.”

Rebabı ondan alırken, “Burada ‘lavaboya gideceğim’ diyorlar,” diye hatırlattım.

“O zaman *lavaboya* gideceğim.” Gözlerini büzüştürdü. “Eve döndüğümüzde özel bir akşam yemeği planladım ve okuldaki ilk günün hakkında daha fazla şey duymak istiyorum. Sonra da eğer doğru radyo istasyonunu bulursak yatmadan önce şu Şampiyonlar Ligi finalini dinleyebiliriz.”

“Tamam.” Rebabı kucağımda ayarlayıp Manchester United’ın şarkılarından biri olan “*Hello! Hello! We are the Busby Boys!*”u mırıldanmaya başladım.

Baba uzaklaşırken kendi kendine mırıldanıyordu. Parmaklarımı rebabın üç ana telinin üzerinde gezdirdim. Dut ağacından yapılmış tabanı göğsüme dayalıydı. Bir yardım görevlisi rebaba “bot şeklinde” demişti. Tellere ulaşmak için sağ kolumu tamamen etrafından dolaştırmam gerekecek kadar derindi. İçi boş gövdeyi örten eski keçi derisinin ortasında hâlâ krem rengi seçilebiliyordu ama kenarlara doğru ve parmaklarımı

koyduğum yerin altında lekeli bir kahverengiye dönüşmüştü. Derinin ahşap sap ile buluştuğu yerde, loş metro ışığında seddef kakmalar, beyaz, mavi, yeşil ve pembe renklerde parlıyordu. Sapın ucundaki burguların olduğu bölüm, çiçek desenine sahipti ancak *baba* onu İran’da düşürmüş, bir parçası kopmuştu. Kucağımdaki rebabı düzeltirken büyükannem tarafından örülmüş mavi ve beyaz ipli, kırmızı boncuklu püskül sallandı.

Yavaş ve derin bir nefes aldım.

Şarkılar bana her zaman, yeterince hareketsiz ve sakin beklersem gelirdi. Bunlar bazen *baba*’nın çaldığını duyduğum şarkılar olurdu. Bazen de başka şeyler; çok uzaklara götüren ve sanki ellerimi, hiç benim değilmiş gibi oynatan şarkılardı.

Bunlar en eğlenceli olanlardı.

Çalmaya başladım ve sol elim, rebabın sapında dans etti. Sağ bileğimi gevşek ve rahat bırakınca çalgı tıngırdamaya başladı. Ritim içimde büyüdü ve opera sanatçısının sesi de yolcuların ayak sesleri de solup uzaklaştı. Dış dünya giderek küçülürken geride sadece ben ve rebap kaldık.

Ama içimdeki dünya genişliyordu. Gözlerim kapalı olmasına rağmen evimi görüyordum. Burada, Boston’daki dairemizi, İstanbul’daki gecekonduyu, Atina’daki sıkışık pansiyonu veya İran’daki arka odayı değil. Kandahar’daki evimi görüyordum.

Çepeçevre yüksek duvarlı beyaz taştan bir ev. Duvarın tepesindeki kırık cam. Öğleden sonra güneşinde parıldarken

cam kırıkları sanki kırık gökyüzü parçaları gibi masmavi ve bazen de sarı renk ışıklar saçıyordu. Pembe begonvil çiçekleri, nadir bir öğleden sonra esintisiyle başlarını sallardı. Evimizin çatısındaki bir deliği tamir eden bir işçi, şu anda çaldığım şarkıyı mırıldanıyordu.

Daha güçlü, daha yüksek sesle çalarken tozun ve kuru sıcağın kokusunu içime çekerek güneşin boynumu ısıttığını hissediyordum.

Plar’ım yani babam, pencerenin yanında, gözlüğü burnunda hafifçe aşağı kaymış şekilde bir şeyler okuyordu. Annem ona seslendi. Acele etmezse hepimiz düğüne geç kalacaktık. Ama onu duymadım, hafızam o kadar keskin değildi. Kapıdan dışarı eğilerek bana, içeri girmemi işaret etmek üzere salladığı avuçlarının içi, kırmızı kınayla süslenmişti. Ağzı hareket ediyordu ama artık sesini hatırlamıyordum.

Neredeyse olacaktı. Ne zaman çalsam, sesini neredeyse duyabilecek gibi oluyordum.

Ama bu anıyı tam olarak netleştiremiyordum ve müzik yükselirken notalar keskin ve hızlı vızıltılar hâline gelip de beni içlerine çekerken bile onu kaybediyordum. Anıları kaybediyordum.

Plar’ımın saçları beyazlıyor muydu yoksa bir uçurtmanın ipinin üzerindeki katran kadar kara mıydı? *Mor jani*’min sesi neşeli miydi yoksa yorgun muydu? İşçi sigara mı içiyordu yoksa şarkı mı söylüyordu?

Konsantre olarak gözlerimi daha sıkı kapattım. Onları kaybediyordum.

Bir şey rebabı sarstı.

Birden ellerim bomboş kaldı.

Gözlerimi açtım. Gencin biri kalabalıkla birlikte platforma doğru koşuyordu, rebap elindeydi. Kucağımdan kapmıştı onu.

Üç uzun kalp atışı boyunca hareket edemeyecek kadar şaşkıındım.

Sonra ayağa kalktım. “Hey!” dedim konuşmak için yeterince hava almaya çalışarak. Kararlı bacaklarımla koşmaya başladım. “Hey! Dur!” Sesim hâlâ tiz bir fısıltı gibi çıkıyordu.

İkimiz de opera şarkıcısına doğru ilerliyorduk ve kadının şarkısı, kulakları sağır edecek bir şekilde yükselmekteydi. Hoparlörlerinin sesinden kendi bağırışımı bile duyamıyordum.

Bir adamın dirseği neredeyse gözüme çarpmış ve bir kadının evrak çantası, yanından geçmemi engellemişti. Şimdi çok ileride olan gencin siyah montunu, kalabalığın ani bir hareketiyle görebildim. Rebabı montunun içine sokmuş olmalıydı çünkü artık göremiyordum.

Sesim koşmamın etkisiyle çatlarken, “Dur!” diye haykırdım.

Hırsız da dâhil kimse dinlemedi. Kolları ve bacakları iterek ilerlemeye çalışıyor ama baskıyla karşılaşıyordum.

Genç bir kadın, “Dikkat et,” dedi tersleyerek.

“Geri çekil,” diye homurdandı yaşlı bir adam.

Ani bir dalgalanma beni platforma doğru itti. Öyle kalabalıktı ki hırsız göremiyordum. Duvar boyunca kayıp, bir grup üniversite öğrencisinin oturduğu bankın kenarına atladım. Tek ayak üzerinde dengede durmaya çalışırken kalabalığı taradım.

Tren gelmişti. Herkes, zaten oldukça kalabalık olan vagonlara doluştu.

İşte! Hırsız trene binmiş ve ortalara doğru ilerlemeye başlamıştı. Rebap sağ elindeydi.

Ben “Dur!” diye haykırınca birkaç baş bana doğru döndü. Bankın üzerinden atladım fakat aramızda çok fazla insan vardı. Yetişkinler uzun boylarıyla etrafımı sarmıştı. Omuzlarımı kollarına dayayıp güçlkle ileriye atıldım.

T treni iki kez yüksek sesle öttü. Kapılar kapanıyordu.

Platformun kenarına ulaştığımda sonunda özgür kalmıştım. Kapılar burnumun hemen dibinde kapandı.

Genç sadece birkaç adım uzaktaydı. Bana baktı ve kaşları bir parça kalktı. Sivilceliydi, soluk tenindeki kızarıklık belirgindi ve gri gözleri, dağınık sarı saçları vardı.

“Durdurun onu!” diye bağırdım camlara vurup yolculara el sallarken. Tren hareket etmeye başladı. Başta yavaştı. Ben de yetişkinlerin olmadığı, kabartmalı uyarı şeridi boyunca koştum. “Lütfen! Lütfen!”

Trendeki insanlar ya beni duymuyor ya da umursamıyorlardı. Hız gittikçe artarken ben geride kalıyor, rebaptan uzaklaşıyordum.

Tren bir vızıltıyla tünele doğru gözden kayboldu. Bense platformda, nefes nefese ve kulaklarım çınlar vaziyette kaldım.

Rebap gitmişti.

2. BÖLÜM

Ben döndüğümde *Baba* çoktan yerimize gelmişti. Hızla rebap çantasıyla kalabalığa bakıp duruyor; beni arıyordu.

Endişelendiğini görsem de ayaklarım geri geri gitti. Platforma giden insanlar tarafından ezilmemek için duvarın yakınında duruyordum. Göğsüm kumla dolu gibiydi.

Opera sanatçısı şimdi “*Think of Me*”yi söylemeye başlamıştı ve yanından geçerken müzik setini tekmeleme isteğine karşı koymaya çalıştım.

Rebap, kaçışımız sırasında kurtulan tek şeydi. Evden geriye kalan tek şey. *Baba* ’nın para kazanmasının tek yolu.

Ve ben onu kaybetmiştim.

Baba beni gördü ve omuzları çöktü. Daha hızlı yürümeye başladım. On yaşımdayken İstanbul’a gidişimizden kısa bir süre sonra, pazarda kaybolmuştum. Tüm renkler kafamda dönüp birbirine karışmıştı, bacaklarım titreyene ve nefesim kesilene kadar koşmuştum. *Baba* ’yı bulduğumda sokağın ortasında birbirimize sarılıp ağladık. Şimdi de kollarımı ona dolamak

istiyordum ama yapamazdım. On iki yaşındaydım ve bunun için çok büyüktüm.

Ve zaten bu sefer benim hatamdı.

“Sami, neredeydin?” diye sordu Peştuca ve kendimi yaraladığımı düşünüyormuş gibi başımı kontrol etti. “Neden buradan ayrıldın? İyi misin?”

Konuşmak üzere ağzımı açtım ama hiçbir şey duyulmadı. Tek parça olduğum için memnun görünüyordu ve ifadesi, endişeden kafa karışıklığına dönüştü.

Ellerime ve boş çantaya baktı. “Rebap nerede?”

Bakışlarımı indirdim. Sesimi duyuramıyordum, opera sanatçısının gürültüsü yüzünden bu mümkün değildi. Sesimi yeterince kuvvetlendirmek için çabalıyorum. “Bir genç onu ellerimden kaptı. T trenine atladı.”

“Ne?” dedi *baba* aniden usulca.

“Onu çaldı ve kaçtı.” Durdum. Yutkundum. “Hırsız gitti. Rebap gitti.”

Baba konuşmadı. O kadar sessizdi ki yüzüne baktım. Derisi grileşmiş; gözleri kocaman açılıp kararmıştı.

Kendimi öyle sıkışmış hissediyordum ki, o anda rebabın tellerinden biri gibi kopabilirdim. Keşke bir şey söyleseydi. Keşke bağırıyaydı. Keşke bana vursaydı. Keşke böyle görünmemek için ne gerekirse onu yapsaydı.

“Sorun değil Sami,” dedi sonunda. Bunu öylesine yumuşak bir şekilde söylemişti, kelimelerini duymaktan ziyade dudak-

larını okumuştum. Saçımı okşadı ve elini başıma koydu. “Sorun değil. İyi olacağız. *Khuday Pak mehriban dey.*”

Tanrı naziktir. Eğer bu doğruysa neden Tanrı’nın bize ihanet ettiğini hissediyordum? Yeniden! Bu içimi acıtan, kederli soruyu kendime sakladım.

“Polise ihbar edebiliriz,” dedim. “Belki onu yakalarlar.”

Baba dalgın bir şekilde başını iki yana salladı. Polise güvenmediği için mi, –çünkü hiç güvenmezdi– yoksa çok yorgun olduğu için mi ihbar etmek istemiyordu, bilmiyordum.

Daha fazla bir şey söylemedi. Ne boş çantayı topladığımızda. Ne T trenine binip eve giderken. Ne sokakta apartmanımıza doğru yürürken. Ne akşam yemeğini hazırlarken. Ne de birlikte *dastarkhan*’ı yani masa örtüsünü yere serip sofrayı en sevdiğim yemekler olan tavuk kebab, naan* ve karpuzla donatırken. *Baba* bu özel akşam yemeğini, okuldaki ilk günüm olduğu için planlamış olmalıydı. İki kola kutusu çıkartıp birini bana uzattı. Midem küçülüyordu sanki.

“Ee, okul güzel miydi?” diye sorarken sesi cılız ve yaşlıydı.

“İyi idi,” dedim. “Farklı ama... İyiydi.”

Başını aşağı yukarı salladı. Tek bir soru bile onu yormuş gibi görünüyordu ve daha fazlasını sormadı. Sessizce yemeğimizi yedik. En son ne zaman yemek yerken konuşmadığımızı hatırlayamıyordum ve aramızdaki tuhafılık, etrafımızdaki havaya duman gibi yayılıyordu. Yiyecekler lezzetsiz gelirken

* Taze ekmek. (Ed. N.)

içecek boğazımı yakıyordu. Yemeğimi bitirir bitirmez ikinci odaya, ortak yatak odamıza geçtim. Yere serilmiş iki yatak, karşılıklı uzanıyordu. Kendiminkinin üstüne oturdum ve çalışmak için bir matematik kitabı açtım.

Mayısta yeni bir okula başlamak garipti çünkü yaz tatiline yalnızca bir ay vardı. Ancak bizi Amerika'ya getiren yardım kuruluşu bana birkaç test yaptırmış ve hemen yerleştirilmemi tavsiye etmişti.

Baba oturma odasındaki pencereyi açarken ben de ödevimi neredeyse bitirmiştım. Sokağın aşağısındaki cami, akşam namazı için ezan okumaya başladı. *Baba* ile birlikte Mekke yönüne, kibleye döndük. Tanıdık kelimeleri birlikte tekrarladık ve alınlarımız, küf kokulu seccadelerimizin üzerine kapandıkça tek dileğim; Tanrı'nın sessiz yakarışımı duymasıydı. *Lütfen!*

Lütfen ne? Afganistan'dan kaçarken çok şey kaybetmiştik. Bazen bizi pes etmekten alıkoyan tek şeyin, rebap olduğunu düşünürdüm. Bu bizim kalbimiz ve geçmişimizdi ama aynı zamanda bir sözdü. Bizim umudumuzdu.

Şimdi hiçbir şey kalmamıştı. Sadece sessizlik. Ve bu boşluk benim yüzümden gelmişti. *Baba*'nın üzülmesine ben neden olmuşum. Rebap *benim* elimden alınmıştı. Bunu nasıl geri alabilirdim? Şarkılarımız olmazsa umudumuza ne olurdu?

Lütfen, lütfen, lütfen, diye dua ettim. Lütfen ne? Duayı bitirecek kelimeleri bulamıyordum. *Lütfen, lütfen, lütfen*, diye

devam ederken kalbimdeki acıların, eksik sözlerimin anlamını Tanrı'ya göstereceğine inanmaya çalışıyordum. *Lütfen!*

Bitirdiğimizde *baba* duvara yaslanan *toshak*'lara yerleşti. Bunlar gerçek *toshak* değildi gerçi; sadece büyük yastıklardı. Yıpranmış deri cüzdanından bir fotoğraf çıkardı. Buradan onu göremesem de ne olduğunu biliyordum: *mor* ve *plar*'ımın ilk evlilik yıl dönümlerinde çekilmiş, yüzlerinde ciddi ifadeler olsa da gözlerinin gülümsediği fotoğraflardı. Buruşmuş fotoğraf kâğıdının köşeleri kahverengiye dönmüştü. Biz İstanbul'dayken bir amca bize postalamıştı onu. Bu bir şarkının yankısı, eski hayatımızın solmuş, minicik bir görüntüsüydü.

Baba'nın yanındaki *toshak*'a oturdum. “Ne yapacağız *baba*?”

“Talihimiz için Tanrı'ya şükredeceğiz. Elhamdülillah.” Kolumu bana dolayıp omzumu ovuşturdu.

“Polise gitsek mi?”

“Hayır.” Cevabı hızlı ve güçlüydü. Gerildim. Eli bir an için duraklayıp sonra aynı ritimle omzumu ovuşturmaya devam etti. “Biz sorun yaratmayız. İhtiyacımız olan her şeye sahipken daha fazlasını istemeyiz. Ayrıca, ajanstan birkaç aylık geçim desteği alacağız. Bu da en azından bu daireyi korur. Ben de gerisini halledecek bir iş bulabilirim. Belki köşedeki Hint restoranının bulaşıkçıya ihtiyacı vardır.”

Müziği bir zamanlar yorgun insanları bile dans ettiren ve mutsuz olanları güldüren *baba*'nın ellerini, kirli bulaşıkları te-

mizlemek için kullanacağını düşündüm. Görüntü kafamda oynamaya devam ederken dua o kadar ani bir şekilde kelimelere döküldü ki neredeyse nefesim kesildi.

Lütfen bu işi düzeltmeme yardım et!

İçimdeki bir şey sertleşti. Hiçbir şey söylemedim çünkü daha fikir kafamda tamamen oluşmadan çılgınca olduğunu biliyordum. Ama bütün kalbimle bir yemin ettim.

Rebabı geri alacaktım.